

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ וישב, שבת חנוכה, מבה"ח טבת, ה'תשל"ו

יוצא לאור לש"פ וישלח, י"ט כסלו, ה'תשפ"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ וישלח, י"ט כסלו הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ וישב, שבת חנוכה, מבה"ח טבת ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר י"ד כסלו, ה'תשפ"ד,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2023 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

בס"ד. שיחת ש"פ וישב, שבת חנוכה, מבה"ח טבת, ה'תשל"ו.

בלתי מוגה

א. ביום הש"ק זה ישנם כמה ענינים: שבת חנוכה, ושבת מברכים החודש;

אבל לכל לראש ישנו הענין של יום השבת עצמו — שהוא יום השביעי (כמ"ש בפרשת "ויכולו" ג"פ¹), שבא לאחרי ובהמשך לששת ימי השבוע, שלאחרי שששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ" הנה "ביום השביעי שבת וינפש"² (וכמודגש בדברי הגמרא³: "הי' מהלך במדבר ואינו יודע אימתי שבת מונה ששה ימים ומשמר יום אחד"), ובו נעשה העילוי והשלימות שלהם באופן ד"ויכולו השמים והארץ וכל צבאם"⁴, ככל הפירושים שבוה, כפי שמביא הצ"צ⁵ ש"ויכולו" הוא לשון שלימות, וגם מלשון תענוג (שזהו מ"ש⁶ "חמדת ימים אותו קראת"), והיינו, שאע"פ שששת ימי בראשית היו כבר באופן ד"וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"⁷, הנה נוסף לכך שבשבת נעשה ענין המנוחה (כמארז"ל⁸ "מה הי' העולם חסר מנוחה, בא שבת בא מנוחה"), ניתוסף בהם ע"י יום השבת גם ענין התענוג.

ובפרטיות יותר מבואר בזה⁹, שהעלי' וההתכללות של עניני ימי החול בשבת היא ע"ז שתחילה נכללים כל עניני היום בתפלה (שענינה "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"¹⁰, וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹ ש"ארצה" היינו למטה מ"ארץ" סתם, ו"שמימה" היינו למעלה מ"שמים" סתם), שהיא הארת השבת שבכל יום, ואח"כ מתעלים התפלות

7) שם א, לא.	1) בראשית ב, ב'ג ובספורנו עה"פ. וראה גם תו"מ חע"ד ע' 20. וש"נ.
8) ראה ב"ר פ"י, ט (ובפ"י מת"כ). פרש"י בראשית ב, ב. מגילה ט, א (ד"ה ויכל).	2) תשא לא, יז.
9) תוד"ה חצבה — סנהדרין לח, א.	3) שבת טט, ב.
10) ראה לקו"ת בהר מא, א.	4) שם, א.
11) ויצא כת, יב. וראה זהר ח"א רסו, ריש ע"ב. ח"ג שו, ריש ע"ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א).	5) ראה אוה"ת עה"פ (כרך א — מב, ב ואילך. כרך ג — תקת, א ואילך).
12) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, א.	6) נוסח תפלת שבת. וראה מחזור ויטרי תפלת שבת סק"ג. בעה"ט עה"פ שם, ב. וראה גם תו"מ חע"ז ע' 8. וש"נ.

של כל ימי החול בתפלת שבת (שהרי עיקר ענין השבת הו"ע התפלה, ועד שמצינו¹² שבקושי התירו לדבר דברי תורה בשבת).

והנה, אף שיום השבת כולל את כל ימי השבוע שלפניו, הרי בזה גופא יש סדר, שתחילה כולל את יום ראשון ואחריו יום שני וכו', כסדר הימים.

ובהקדמה — שאין פירוש הדברים שבהכרח שתהי' קדימה ואיחור לפי שאי אפשר שיהיו כל הימים בבת אחת, אלא סדר הימים הוא בתכלית הדיוק (ככל הענינים הקשורים עם תומ"צ ואלקות, וכידוע שסדר בתורה הוא גם תורה¹³), כך, שהקדימה בזמן מורה גם על קדימה במעלה (ואדרבה: הקדימה במעלה היא סיבת הקדימה בזמן).

וכמו הקדימה והמעלה דיום ראשון — שנקרא "יום אחד", "לפי שהי' הקב"ה יחיד בעולמו"¹⁴, ונוסף על מעלתו בנוגע לאחדותו של הקב"ה, יש בו מעלה גם בנוגע להתהוות הנבראים, הן בנוגע לבריאה שביום זה — "יהי אור"¹⁵, והן בנוגע לכללות ענין הבריאה — כמ"ש רש"י¹⁶ בפשוטו של מקרא ש"כל תולדות שמים וארץ נבראו ביום ראשון (באופן של כלל, ואח"כ נמשך בפרטיות), וכל אחד ואחד נקבע ביום שנגזר עליו (ד"כ כל יומא ויומא עביד עבידתי"¹⁷). הוא שכתוב¹⁸ את השמים לרבות תולדותיהם ואת הארץ לרבות תולדותיהם".

ומזה מובן שגם בענין התכללות ועליית ימי השבוע ביום השבת יש קדימה ליום ראשון, שבו מתחילה ההכנה לשבת, שהרי הפירוש ד"מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת"¹⁹ הוא לא רק ערב שבת כפשוטו, אלא כל ימי השבוע, החל מיום ראשון²⁰, ובפרט ע"פ מ"ש הרמב"ן²¹ שבמנין ד"יום ראשון בשבת" מתקיימת המצות עשה מן התורה "זכור את יום השבת לקדשו".

ובנוגע לענינו — יום הראשון בשבוע שממנו מתחילה העלי' והשלימות של כל ימי השבוע ביום השבת הוא: י"ט כסלו.

12) בסו"ס היראה לר' יונה. ומקורו (ע"פ	16) שם, יד.
שו"ת צפע"נ ח"ב ס"ה) בירושלמי שבת פט"ו	17) זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, ריש
ריש ה"ג (וראה אג"ק ח"כ ע' קא. וש"נ).	ע"ב.
13) ראה פסחים ו, ב. של"ה חלק	18) שם, א.
תושבע"פ, כלל לשונות בתחלתו (תב, ב).	19) ע"ז ג, סע"א.
14) בראשית שם, ה ובפרש"י (מב"ר פ"ג,	20) ראה גם תו"מ חס"ז ע' 356. וש"נ.
ח).	21) יתרו כ, ח.

15) שם, ג.

ב. ענינו של י"ט כסלו הוא — ראש השנה לחסידות (כמובא בכו"כ מכתבי רבותינו נשיאינו)²².

וכיון שתורת החסידות היא "נשמתא דאורייתא" (כמ"ש בזהר פ' בעלות²³), היינו, שזוהי הנשמה של "גופי תורה" (כלשון המשנה²⁴), ותורה בכלל היא נשמת העולם, שהרי התהוות וקיום וחיות העולם היא מעשרה המאמרות שבתורה (כתורת הבעש"ט הידועה שמבאר רבינו הזקן — בעל השמחה והגאולה די"ט כסלו — בהתחלת שער היחוד והאמונה) — הרי מובן, שר"ה של תורת החסידות פועל גם בנגלה דתורה, ועאכו"כ שפועל בכל עניני העולם (הקשורים עם שאר ראשי שנים), שהם בדוגמת הגוף שבטל ואינו בערך אל הנשמה (כולל גם הדרגא התחתונה שבה — בחי' נפש).

וכאמור, שביום הש"ק זה נעשית העלי' והשלימות של כל עניני י"ט כסלו באופן של תענוג כו', שענין זה הוא בכל שנה ושנה, ובזה ניתוסף בקביעות שנה זו שי"ט כסלו הוא יום ראשון בשבוע, שכל ימי השבוע שהם הכנה לשבת ומתעלים ונשלמים ביום השבת קשורים גם הם עם י"ט כסלו, כיון שיום ראשון כולל את כולם, כמו בהתחלת הבריאה.

ג. ומזה צ"ל הוראה בנוגע למעשה בפועל, כדברי המשנה²⁵ "לא המדרש עיקר אלא המעשה", וכפי שמצינו גם בגמרא שבכל ענין של שקו"ט כו' שואלת הגמרא "מאי בינייהו", דכיון שזהו ענין של תורה, הרי זה צ"ל נוגע לפועל, ועד"ז בנוגע להמדובר לעיל, שאין זה ענין של דרוש כו', אלא צ"ל בזה הוראה בנוגע למעשה בפועל.

וההוראה היא — בנוגע לכל החלטות שנתקבלו בי"ט כסלו בכללות ענין התומ"צ שנכלל בג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח, כמובא במאמרי י"ט כסלו על הפסוק²⁶ "פדה בשלום נפשי", שעליו דרשו בגמרא²⁷ ש"כל העוסק בתורה ובגמ"ח (כללות המצוות) ומתפלל עם הציבור אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מביני אומות העולם", אשר, ככל שהיו בי"ט כסלו באופן של גדלות, באורך ורוחב

(23) ח"ג קנב, א.
 (24) חגיגה יו"ד, רע"א.
 (25) אבות פ"א מ"ז.
 (26) תהלים נה, יט.
 (27) ברכות ח, רע"א.

(22) אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' רנט.
 וש"נ (נעתק ב"היום יום" בתחלתו). וראה שיחת ליל כ' כסלו תרצ"ב (סה"ש תרצ"ב ע' 25 ואילך). פאקסימיליא מהאגרת נדפסה בקונטרס "ומעין" ע' 17.

ועומק, הנה ביום הש"ק שלאח"ז צ"ל בהם עילוי שלא בערך, ועד לתכלית השלימות, ובאופן של תענוג.

ועוד זאת, שהתענוג צ"ל באופן שיהי' ניכר בגוף הגשמי, כידוע הסיפור²⁸ אודות הרה"צ ר' נחום מטשערנאָביל שהי' שמן בגופו מאמירת אמן יהא שמי' רבא, וכיון שמספרים לנו זאת, ועד שהובא במאמרי חסידות, הרי מובן, שמעין זה שייך אצל כל אחד, שיהי' שמן בגופו מהתענוג שיש לו בעניני תומ"צ, ועד שהתענוג יהי' ניכר בגשמיות הגוף, וכ"ש ברוחניות הגוף, ועאכו"כ ברוחניות הנשמה.

וענין זה צ"ל נמשך על כל השנה — וכמו בענין זכירת יצי"מ, שבט"ו ניסן הוא בהדגשה יתירה, אבל ענינו נמשך בכל יום ובכל לילה, שהרי התורה היא נצחית — לא רק בט"ו ניסן שבכל שנה, אלא בכל ימי השנה²⁹, ועד"ז בנוגע להוראות די"ט כסלו, וכפי שניתוסף בהם שלימות ביום השבת שלאח"ז, שצריך להמשיכם באופן שעל ידם תומשך חיות ותענוג בעבודת כל השנה כולה בעניני התומ"צ, כולל גם בעבודה ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים"³⁰ ו"בכל דרכיך דעהו"³¹.

והנתינת כח על כל זה היא מענין השבת, שמצד עצמה "מקדשא וקיימא"³², ועאכו"כ כשמוסיפים בזה ע"י העבודה ד"ושמרו גו' לעשות את השבת"³³ ו"זכור את יום השבת לקדשו"²¹ — אפילו הוספת משהו, ועאכו"כ הוספה מרובה³⁴.

ועד שעיי"ז פועלים את הגאולה האמיתית והשלימה, שתהי' למטה מעשרה טפחים, ובעגלא דידן.

* * *

ד. ע"פ המדובר כמ"פ (ומובן גם מהאמור לעיל) שיום השבת הוא הזמן להשלים (באופן המותר) את כל הענינים שלא נעשו במשך השבוע (מאיזו סיבה שתהי') — הנה כאן המקום להשלים הענינים שדובר אודותם בי"ט כסלו, הן בנגלה והן בחסידות.

המשך הביאור ברמב"ם סוף הלכות חנוכה — הדגשת מעלת "נר

28) סה"מ תרס"ט ס"ע נ. תרע"ח ע' קצט
 (נעתק ב"היום יום" טו תמוז).
 29) ראה גם תומ"מ חע"ט ס"ע 231 ואילך.
 וש"נ.
 30) שם פ"ב מ"ב.
 31) משלי ג, ו.
 32) ביצה יז, א.
 33) תשא לא, טז. וראה סה"מ עטר"ת
 ס"ע תד ואילך.
 34) ראה גם סה"מ תרל"ה ח"ב בתחלתו.
 וש"נ.

ביתו משום שלום ביתו" בהלכות חנוכה, מצד שייכותם לכללות התורה שניתנה לעשות שלום בעולם; החילוק בחיוב דנר שבת בין שיטת הרמב"ם שהוא "בכלל עונג שבת" ו"לכבוד שבת", לשיטת אדה"ז בשו"ע³⁵ שהוא רק בשביל שלום בית³⁶; והשייכות בין שבת לחנוכה, שבשניהם יש הן ענין חיובי והן ענין שלילי — נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ונדפסה³⁷ בלקו"ש חט"ו ע' 372 ואילך³⁸.

(וסיים): ובהתאם לכך שנר חנוכה קשור עם הזמן דלעת"ל, שהרי על נרות חנוכה נאמר שאינן בטלין לעולם³⁹ — הנה גם לעתיד לבוא יהיו ב' ענינים של שלילה וחיוב: תחילה יהי' הענין שמשח ילחום מלחמות ה' וינצח, שמלחמה קשורה עם שלילת המנגד, ואח"כ יהי' הענין החיובי שיבנה מקדש במקומו וכו'⁴⁰ (כמו בחנוכה, שתחילה הי' הענין דשלילת המנגד ע"י הנצחון במלחמה בכ"ד כסלו, ואח"י הי' הענין החיובי דנס השמן בכ"ה כסלו).

ובענין השלילה גופא יהיו ב' תקופות: תחילה יהי' ענין שלילת המנגד באופן ש"לא ירעו ולא ישחיתו גו"⁴¹ כפשוטו, בבחי' אתכפיא, ואח"כ יהי' בבחי' אתהפכא, שהמנגד עצמו יתהפך לאוהב וידיד שייסיע כו', כמ"ש⁴² "גם אויביו ישרים אתו". וכפי שמבאר הצ"צ⁴³ על הפסוק⁴⁴ "מזמור שיר ליום השבת", "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"⁴⁵, שישנו האופן ש"משבית מזיקין מן העולם", וישנו אופן נעלה יותר, "משביתן שלא יזיקו"⁴⁶, היינו, שנשארת מציאות המזיק, אלא שמתהפך לאוהב וידיד כו'.

ויה"ר שמהענין דחנוכה נבוא לקיום היעוד⁴⁷ "וה' יג'י חשכיי", שיתבטל החושך כפול ומכופל, עי"ז שתהי' התפשטות האור גם מבחוץ,

(38) וראה שיחת י"ט כסלו סל"ו ואילך (לעיל ע' ... ואילך).

(39) רמב"ן ר"פ בהעלותך.

(40) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

(41) ישע"י יא, ט.

(42) משלי טז, ז.

(43) יהל אור ע' שכח ואילך. ובמילואים שם ס"ע תרל ואילך.

(44) תהלים צב, א.

(45) תמיד בסופה.

(46) יל"ש בחוקותי רמז תרעב (מתו"כ).

(47) שמואל"ב כב, כט. וראה תו"א מקץ מ, ב ואילך. ובכ"מ.

(35) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שלמרבה הצער, לא מדייקים כדבעי בלימוד שו"ע אדה"ז.

(36) ולכן לא הביאו ברסרמ"ב בדיני עונג שבת, והשמטו (ממארז"ל (שבת קיט, ב) "שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו .. וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומתנו מוצעת") ברסרמ"ב בכבוד שבת (ראה גם מכתב עש"ק וחנוכה, כד כסלו שנה זו (אג"ק חל"א ע' נה) בהערה).

(37) בשילוב שיחות י"ט כסלו וש"פ מקץ.

"עד שתכלה רגל מן השוק"⁴⁸, כפי שמפרש בטור ברקת⁴⁹ (מתלמידי הרח"ו ז"ל) ש"תכלה הרגל של סט"א כו", שזהו תוכן הענין ד"כליא ריגלא דתרמודאי"⁴⁸, שהו"ע המרידה כו' ("תרמודאי" אותיות מורדת⁵⁰, שהיו מעבדי שלמה שמרדו בו⁵¹).

ועד שנבוא לזמן שאודותיו כותב הרמב"ם בסיום הל' מלכים וכל ספר יד החזקה ש"באותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות", שזהו ענין שלילי, ומוסיף גם הענין החיובי, ש"הטובה תהי' מושפעת וכו'", ועד ש"לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, שנאמר⁴¹ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

ה. בנוגע לכ"ד כסלו — הנה נוסף לכך שבו הי' נצחון החשמונאים במלחמה, שהביא לענין המנוחה בכ"ה בכסלו, ישנו עוד ענין שאירע בכ"ד כסלו, שלעת-עתה לא מצאתי שיתעכבו על זה. ובהקדמה — שבמלחמת החשמונאים הי' גם ענין בלתי רצוי, שאז הי' אצלם גם ענין המלוכה ששייך לשבט יהודה:

החשמונאים — היו כהנים, כפי שאומרים בנוסח ד"על הניסים": "מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו" (כידוע הפירוש בזה⁵² — אם "כהן גדול" קאי על מתתיהו או על יוחנן); ואילו ענין המלוכה שייך לשבט יהודה, כמ"ש⁵³ "לא יסור שבט מיהודה וגו'".

אמנם, כאשר החשמונאים ניהלו את המלחמה וניצחו בה, ונקרא על שמם [ולא כפי שהי' במלחמת ברק בן אבינועם שהלכה עמו דבורה, שאמרה לו "לא תהי' תפארתך וגו'"]⁵⁴, ונקרא על שמה⁵⁵, אזי היתה בידם גם הנהגת המלוכה, אבל זה הי' ענין בלתי רצוי, כיון שענין המלוכה שייך לשבט יהודה (מלכות בית דוד), כפי שמאריך הרמב"ן⁵³ בביאור הענין⁵⁶, ומוסיף, ש"חשמונאים שמלכו בבית שני .. נענשו עונש גדול וכו'".⁵⁷

(52) ראה אנציק' תלמודית (כרך טז) ערך חנכה סי"ג (ריש ע' שס). וש"נ.
(53) ויחי מט, יו"ד.
(54) ס' שופטים ד, ט.
(55) ראה רד"ק שם.
(56) ראה גם תו"מ חנ"א ע' 374. וש"נ.
(57) חסר קצת (הנו"ל).

(48) שבת כא, ב.
(49) סוסתער"ב.
(50) עמה"מ שער קרית ארבע רפקי"א.
קה"י ערך תרמוד. וראה גם תו"מ חע"ט ריש ע' 15. וש"נ.
(51) ראה יבמות טז, ב ואילך. וראה גם לקו"ש ח"ג ע' 811 הערה 3.

וכדי לתקן את החסרון שהי' במלחמת החשמונאים שנסתיימה בכ"ד כסלו — ישנו עוד מאורע שאירע בכ"ד כסלו (אבל כו"כ שנים לפני"ז) שהוא בבחינת הקדמת רפואה למכה ביחס לחסרון הנ"ל, כדלקמן.

ו. מסופר בתנ"ך⁵⁸: "בעשרים וארבעה לתשיעי (בחודש התשיעי שהוא כסלו) .. הי' דבר ה' ביד חגי הנביא", ובהמשך הכתובים⁵⁹: "ויהי דבר ה' שנית אל חגי בעשרים וארבעה לחודש, אמר אל זרובבל פחת יהודה לאמר גו' והשמדתי חוזק ממלכות הגוים וגו'" — שזוהי נבואה בנוגע לנצחון של בני" תחת הנהגת זרובבל פחת יהודה, שקשור עם מלכות בית דוד.

[ולהעיר, שבהתחלת העניין⁶⁰ נאמר אמנם "אמר נא אל זרובבל בן שאלתיאל פחת יהודה ואל יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול" (וכמו שנזכרו שניהם בהפטרת השבת⁶¹: "ויראני את יהושע הכהן הגדול", ובהמשך לזה נאמר "זה דבר ה' אל זרובבל"), אבל העיקר בזה הוא "זרובבל פחת יהודה" (ואילו בהפטרת השבת — העיקר הוא "יהושע הכהן הגדול")].
וכיון שנבואה זו אודות הנצחון של בני" נאמרה בכ"ד כסלו, הנה "מגלגלין זכות ליום זכאי"⁶² — שגם הנצחון דמלחמת החשמונאים הי' בכ"ד כסלו, שהוא "יום זכאי" בנוגע לנצחון של בני".

וכיון שבנבואה שבכ"ד כסלו מודגשת הנהגתו של זרובבל פחת יהודה — הרי זה בבחי' הקדמת רפואה לענין הבלתי־רצוי שבנצחון החשמונאים שהיתה אצלם גם הנהגת המלוכה ששייכת לשבט יהודה.

ז. וענין זה שגם בחנוכת חשמונאי בזמן בית שני הוצרכה להיות הנהגת המלוכה ע"י מלכות בית דוד דוקא — מודגש גם בנוגע לביהמ"ק השלישי, שיבנה ע"י משיח צדקנו, שהוא ממלכות בית דוד.

ולהעיר גם מהקשר והשייכות של בית שני עם בית שלישי — כמובן מב' הפירושים בפסוק⁶³ "גדול יהי' כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון", אם קאי על בית שני⁶⁴ או על בית שלישי⁶⁵.

ויש להוסיף בזה, שגם חנוכה קשור עם חנוכת ביהמ"ק השלישי

(62) תענית כט, א. וש"נ.

(63) חגי שם, ט.

(64) ב"ב ג, סע"א. הובא בפרש"י עה"פ.

(65) זח"א כח, א.

(58) חגי ב, יו"ד (ובראב"ע ורד"ק). וראה

גם תו"מ ח"ד ס"ע 128 ואילך.

(59) שם, כ"כב.

(60) שם, ב.

(61) זכרי' ג, א. ד, ו.

לעתיד לבוא — כמדובר פעם בארוכה⁶⁶ שאע"פ שמצינו במדרש⁶⁷ שחנוכת חשמונאי בכ"ה בכסלו היתה תשלום לחנוכת המשכן, ש"בכ"ה בכסלו נגמר מלאכת המשכן ועשה מקופל עד אחד בניסן", "וכן מרחשון (שבו היתה צ"ל חנוכת בית ראשון) עתיד הקב"ה לשלם לו" (בחנוכת ביהמ"ק השלישי), מ"מ, יש גם שייכות מיוחדת לחנוכת ביהמ"ק השלישי עם חנוכה.

ח. ומזה מובן שע"י עניני העבודה הקשורים עם חנוכה זוכים לבנין ביהמ"ק השלישי.

ובפרטיות יותר⁶⁸:

כיון שמלחמת היוונים היתה "להשכיחם תורתך"⁶⁹, הרי מובן שבחנוכה מודגש הענין דלימוד התורה — להוסיף בקביעות עתים לתורה, וכדברי רבינו הזקן⁷⁰ שצ"ל באופן של קביעות בנפש (וע"ד הדיוק דתפילין שבראש, ולא תפילין שעל הראשי⁷¹), ועד לאופן ש"תורתו אומנתו"⁷².

ועד"ז הענין דמצות תפילין, וכן הענין דמזוזה ששייך במיוחד לחנוכה, כיון שצ"ל "נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין"⁷³, וכן ענין הצדקה ששייך לחנוכה, כמובן מדברי הרמב"ם⁷⁴ שהיוונים "פשטו ידם בממונם", ועד"ז הענינים ששייכים לנשי ובנות ישראל: הדלקת נר שבת, כשרות האכילה ושתי' וטהרת המשפחה — שהרי היוונים "פשטו ידם" גם "בבנותיהם"⁷⁴, ולכן יש צורך לעסוק בענינים שהם שמירה ותיקון לזה.

וכאמור, שע"ז זוכים לביהמ"ק השלישי שיבנה ע"י משיח צדקנו, שיהי' ממלכות בית דוד, כמ"ש⁷⁵ "ויצא חוטר מגזע ישי וגו'" — בקרוב ממש, ע"י הפצת המעינות חוצה⁷⁶.

* * *

66) ראה תו"מ חע"ה ס"ע 51 ואילך. וש"נ.	67) ראה גם תו"מ חנ"ז ע' 223. וש"נ.
68) יל"ש מלכים-א רמז קפד (מפס"ר	71) שבת יא, א. וראה תו"מ חע"ו ס"ע 320. וש"נ.
69) ראה גם שיחת מוצאי זאת חנוכה	72) הל' חנוכה רפ"ג.
דאשתקד ס"ז ואילך (תו"מ חע"ט ע' 54	73) ישע"י יא, א.
ואילך). וש"נ.	74) ראה אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט
69) נוסח "ועל הנסים".	75) ראה אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט
70) ראה סה"ש תרצ"ג ריש ע' 100.	בתחלתו. ובכ"מ).

ט. מאמר (כעין שיחה) ד"ה מאי חנוכה⁷⁷.

* * *

י. כרגיל לבאר פירוש רש"י בפרשת השבוע — נתעכב על מ"ש בקאפיטל ל"ז פסוק כ"ט: "וישב ראובן", ומפרש רש"י: "ובמכירתו לא הי' שם, שהגיע יומו לילך ולשמש את אביו. ד"א עסוק הי' בשקו ובתעניתו על שבלבל יצועי אביו".

כלומר: כוונת רש"י להבהיר קושיא — דלכאורה, כיון שראובן אמר לאחיו "לא נכנו נפש.. השליכו אותו אל הבור.. למען הציל אותו מידם"⁷⁸, הי' לו להשאר יחד עמהם כדי להבטיח שיוכל להצילו, וא"כ, נשאלת השאלה היכן הי' ראובן בעת המכירה?

ועל זה מבאר רש"י: "ובמכירתו לא הי' שם", כיון שהי' במקום אחר — "שהגיע יומו לילך ולשמש את אביו", דכיון שיעקב שלח את יוסף לראות את שלום אחיו⁷⁹, הרי מובן שיעקב נשאר לבדו, ולכן הוצרך ראובן לילך ולשמש את אביו. ומוסיף עוד פירוש, ש"עסוק הי' בשקו ובתעניתו על שבלבל יצועי אביו", והוצרך לשוב בתשובה.

וע"פ המדובר כמ"פ⁸⁰ שכאשר רש"י מפרש ב' פירושים — לא באופן שמקדים תחילה שבענין זה יש שני פירושים (ואח"כ מפרטם), שבזה מדגיש שהם שקולים, אלא מפרש פירוש אחג, ואח"כ מוסיף ד"א — הרי זה לפי שהפירוש הראשון קרוב יותר לפשוטו של מקרא, אלא שאעפ"כ יש בו איזה קושי, ולכן מוסיף ד"א — צריך להבין בנדו"ד, מדוע הפירוש "שהגיע יומו לילך ולשמש את אביו" קרוב יותר לפשט"מ מאשר הפירוש ש"עסוק הי' בשקו ובתעניתו על שבלבל יצועי אביו", ומהו בכל זאת הקושי שבפירוש זה, שלכן הוצרך רש"י להביא גם הפירוש השני?

מורה על העדר ההתעניינות כו' בדברים הנאמרים, ועד שבגלל זה מתעורר ספק בנוגע לכל הצורך בעריכת התוועדות ברבים. ואם מצד ציווי כ"ק מו"ח אדמו"ר — הרי אפשר לקרוא לחדר עשרה אנשים ולדבר בפניהם, ואח"כ יערכו "חזרה" ויכתבו וידפיסו כו'.

78 שם, כא"כ.

79 שם, יד.

80 ראה כללי רש"י (כפ"ח תשע"ח) פ"ד

כלל 4 ואילך. וש"נ.

77) באמצע אמירת המאמר הפסיק כ"ק אדמו"ר שליט"א, באמרו, שיש כאלו, גם מהבחורים, שעומדים בפניו ומפקקים... שנוסף לכך שזוהי הנהגה שהיא היפך "דרך ארץ" [ולפלא שהמשפיעים, ראשי הישיבות והמשגיחים כו' אינם מעוררים אודות הלכות "דרך ארץ" ש"קדמה לתורה" (ויק"ר פ"ט, ג), שזוהו ענין שנוגע גם לכללות ההנהגה כשיוצאים לרחוב וכו', שלא תהי' באופן שהרואים אותם יתמהו וישאלו לאיזו ישיבה שייכים בחורים שמתנהגים כך!...] הרי זה

יש מפרשים⁸¹ שהקושי בפירוש הראשון הוא "מהו וישב, הוה לי' למימר ויבוא, לכן פירש דבר אחר (עסוק הי' בשקו ובתעניתו כו') לשון תשובה", ע"ד מ"ש⁸² "וישב מרדכי גו'", ופירש רש"י "לשקו ולתעניתו". אבל, אע"פ שזהו ביאור מגדולי ישראל, הרי הפירוש ש"וישב" הוא לשון תשובה אינו פשוטו של מקרא:

הבן חמש למקרא למד כבר לפני תיבת "וישובו" — "ויקם אבימלך ופיכל צר צבאו וישבו אל ארץ פלשתים"⁸³, שפירושה בפשטות, ששבו אל ארץ פלשתים שבה היו מקודם לכן, ולא מלשון תשובה. וא"כ, גם הפירוש ד"וישב ראובן אל הבור" בפשטות הוא — ששב אל המקום שבו הי' תחילה יחד עם שאר אחיו (סמוך אל "הבור הזה אשר במדבר"⁸⁴), ולא מלשון תשובה. וכמו בפסוק שלאח"כ⁸⁵: "וישב אל אחיו", שאין מקום לפרשו מלשון תשובה.

ובנוגע לראי' מ"ש "וישב מרדכי", שפירש רש"י "לשקו ולתעניתו" — הנה: (א) כיון שהבן חמש למקרא לא למד עדיין מגילת אסתר, לא יכול רש"י לסמוך על זה, ואם זוהי כוונתו, הי' לו לפרש זאת. (ב) אי אפשר להביא ראי' ש"וישב ראובן" הוא מלשון תשובה מ"ש "וישב מרדכי" — כי, "וישב מרדכי" פירושו ששב "לשקו ותעניתו" שבהם עסק מקודם לכן, ואילו "וישב ראובן" פירושו שחזר מהתעסקותו "בשקו ובתעניתו"?

וכמדובר כמ"פ שכל הענינים שבפירוש רש"י צריכים להיות באופן המובן בפשטות לבן חמש למקרא, כך, שרש"י לא צריך להוסיף מאומה. וכפי שיתבאר לקמן.

יא. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר — יש הערה על מאמר הזהר⁸⁶ "ת"ח כמה חסידותי דראובן, דבגין דידע דשמעון ולוי שותפותא וחכימותא וחברותא דלהון קשיא, אינון דכד אתחברו בשכם וכו'", ומבאר אאמו"ר⁸⁷ כמה דיוקים בלשון הזהר.

אך צריך להבין מהו גודל חסידותי דראובן שהתעסק בהצלת יוסף בידעו ש"שותפתא וחכימותא וחברותא דלהון (דשמעון ולוי) קשיא" — דלכאורה אדרבה: כאשר הסכנה אינה גדולה כ"כ, ואעפ"כ מתעסקים

(85) שם, ל.

(86) ח"א קפה, ב.

(87) לקוטי לוי"צ הערות לזח"א ע' קמח.

(81) שפ"ח כאן.

(82) אסתר ו, יב.

(83) וירא כא, לב.

(84) פרשתנו שם, כב.

בהצלתו, הרי זה מורה על גודל החסידות; אבל כאשר הסכנה גדולה ביותר, אזי ההתעסקות בהצלתו מחוייבת ומוכרחת (לא רק מצד "מדת חסידות", אלא) ע"פ שורת הדין, וא"כ, הדגשת גודל הסכנה ("בגין דידע דשמעון ולוי שותפותא וחכימותא וחברותא דלהון קשיא") ממעטת לכאורה גודל חסידותי דראובן?!

וכפי שיתבאר לקמן.

יב. ביאור שייכות דברי הגמרא⁷³ על הפסוק⁸⁸ "והבור ריק אין בו מים", "מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו", לסוגיא דחנוכה, — ש"מ"ם, ש"הולכין למקום נמוך"⁸⁹, מורה על הביטול הדרוש ללימוד התורה⁹⁰, מצד ההתקשרות עם נותן התורה⁹¹, ודוקא עי"ז שוללים את המציאות של מנגד — "נחשים ועקרבים"; וזהו הקשר עם חנוכה, שענינו הנצחון על היוונים⁹² שרצו "להשכיחם תורתך"⁹³, שהתורה היא תורת ה'. וזהו גם ענין הדלקת המנורה בשמן (חכמה) טהור דוקא (אף שהיו יכולים להדליק בשמן טמא⁹³, כיון שטומאה הותרה בציבור), ועל

(88) שם, כד.

(89) תענית ז, א.

(90) דאף ש"מאן מלכי רבנן" (ראה גיטין סב, סע"א), ועד שלימוד התורה הוא באופן ש"קב"ה .. קא חייך ואמר נצחוני בני נצחוני" (בי"מ נט, ב) — הרי מובן שלימוד התורה אינו באופן של גאווה ח"ו (שעל זה אומר הקב"ה "אין אני והוא יכולין לדור כו" (סוטה ה, א)), בידעו שאין זה באופן ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" (עקב ה, יז), אלא רק בכחו של הקב"ה, ולכן הלימוד הוא בביטול כו'.

(91) שזהו ענין ברכת התורה — כדאיתא בגמרא (נדרים פא, א. וש"נ) עה"פ (ירמי' ט, יא"ב) "על מה אבדה הארץ גו' על עזבם את תורתך", "שלא ברכו בתורה תחילה", ומבאר רבינו יונה (הובא בר"ן נדרים שם) "שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שהא ראוי לברך עלי", שלא היו עוסקים בה לשמה וכו'".

(92) נתבאר גם שהנצחון במלחמת היוונים ה' באופן ד"מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים" — אף שלכאורה אינו מובן

הקס"ד שחלשים ומעטים יצאו למלחמה נגד גבורים ורבים, וממהינפשך: אם סומכים שהקב"ה יעשה נס, לא צריך בכלל לצאת למלחמה, אלא רק להתפלל ולומר תהלים כו' [וכפי שאכן ה' ביצי"מ, שאע"פ ש"חמושים עלו בני ישראל", שהיו להם כלי זיין (בשלח יג, יח ובפרש"י), ואיתא במדרש (מכילתא ויל"ש (רמז רלג) שם יד, יג. ועוד) שבין ד' הכתות היתה כחה שאמרה "נעשה מלחמה כנגדך" (וכיון שתורת אמת מספרת זאת, הרי מובן שיש מקום לסברא זו), אעפ"כ נאמר להם "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (שם, יד)], ואם מתחשבים בדרך הטבע, אין מקום שחלשים ומעטים יצאו למלחמה נגד גבורים ורבים. אך הענין הוא — שכאשר מתחיהו אומר "מי לה' אלי", ומצוה לצאת למלחמה, אזי לא שואלים שאלות, גם אם ע"פ שכל (אפילו שכל דקדושה) לא מובן איך יתכן שיהיו טבע ולמעלה מהטבע ביחד, שני הפכים ביחד.

(93) נזכר גם אודות השקו"ט למה נטמאו השמנים — הרי "משקי בי מטבחיא דכן" (עדיות פ"ח מ"ד. וראה מור וקציעה סעתי"ר.

ידו דוקא מאירים "על פתח ביתו מבחוץ"⁹⁴, ושוללים את ענין המרידה בהקב"ה, שזהו"ע "כליא ריגלא דתרמודאי"⁹⁵ (אותיות מורדת) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁹⁶ בלקו"ש חט"ו ע' 324 ואילך.

יג. ויש להוסיף בפרטיות יותר בנוגע להוראה דנר חנוכה — שכיון שהנרות הללו אין בטלים לעולם⁹⁷, הרי זו הוראה על כל הדורות — שצריך להאיר על פתח ביתו מבחוץ:

בכללות בני"י (שיש בהם כל פרטי הסוגים ד"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציץ ושואב מימין"⁹⁷) ישנם אלו שעיקר תפקידם הוא להאיר בפנים — שזהו תוכן הענין דנר שבת, שמאיר בתוך הבית, ופועל שלא יכשל בעץ או באבן⁹⁸; ויש כאלו שעיקר תפקידם הוא להאיר בחוץ — שזהו תוכן הענין דנר חנוכה שמצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, כדי לפעול שגם בחוץ יהי מעמד ומצב ד"כליא ריגלא דתרמודאי"⁹⁸ (שהרי בפנים לא שייכת המציאות של "תרמודאי").

ומובן, שכדי להאיר בחוץ לא די בכך שבחוץ נמצא הנר והשמך והפתילה, אלא צריך להדליק את הנר שיאיר את החוץ, ולהדליקו באופן ש"תהא שלהבת עולה מאלי"⁹⁹, שגם לאחרי שהמדליק הולך לדרכו ימשיך הנר לדלוך (דאל"כ, לא פעל מאומה).

והענין בזה — ש"נר" קאי על כל אחד מישראל, כמ"ש¹⁰⁰ "נר ה' נשמת אדם" (שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"¹⁰¹), וצריך להדליקו בשמן טהור — שישנו בכל אחד מישראל, שכן, אפילו מי שנמצא במעמד ומצב ד"טמאו כל השמנים", יש בו "פך אחד של שמן שמונח בחותמו של כהן גדול"⁴⁸, שזוהי נקודת היהדות שקיימת בשלימותה בכל אחד

שיודע שיש ציווי, אבל אינו יודע שזהו ציווי המלך, אלא חושב שזהו ציווי של בשר ודם, שאז אין זו מרידה במלכות) — הנה גם במעמד ומצב כזה פועלים הענין ד"כליא".
96) בשילוב שיחת יום ב' דחה"ש תשל"ב.

97) ר"פ נצבים.

98) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רס"ג. וש"נ.

99) פרש"י ר"פ בהעלותך.

100) משלי כ, כז.

101) תניא רפ"ב.

שו"ת שו"מ מהדו"ק ח"ג סמ"ב. מהדורא רביעאה ח"ב ס"ר. שו"ת צפע"נ (ירושלים תשכ"ה) סמ"ו. ועוד).

94) אף שלכאורה הרי זה דבר פלא — שאף שמדובר אודות הארת החוץ, יש צורך בשמן טהור דוקא.

95) ולהעיר, שענין המרידה הוא באופן ש"יודע את רבנו ומכוין למרוד בו" (תו"כ ופרש"י בחוקותי כו, יד. ועוד) — שיודע שישנו ציווי של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ואעפ"כ עובר על זה (משא"כ אם אינו יודע אודות ציווי המלך, שאז הרי הוא שוגג, או

מישראל, ש"גם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית"י¹⁰², וכמאמר רבינו הזקן¹⁰³ על הפסוק¹⁰⁴ "שמע ישראל גו' הוי' אחד", שיהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד ח"ו מאלקות, וצריך רק לגלות זאת, שיאיר בגילוי ב"נר מצוה ותורה אור"¹⁰⁵ — שזוהי באמת כללות העבודה בכל השנה כולה, אלא שמודגש ביותר בנר חנוכה (וע"ד ש"מגלגלין זכות ליום זכאי"¹⁰⁶).

וענין זה שייך במיוחד לאלו שנמצאים בחוץ כפשוטו — אלו שתפקידם לעמוד על הגבולות כדי להגן על גוי קדוש בארץ הקודש, ולהבטיח ש"כליא ריגלא דתרמודאי", שלא תהי' להם אפילו דריסת רגל כו'.

ובשביל זה יש צורך שיהי' "מחניך (לא רק טהור, אלא גם) קדוש"¹⁰⁷, שאז ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויבך לפניך"¹⁰⁷, אבל, ללא צורך במלחמה, אלא כמן בנר חנוכה (לאחרי סיום המלחמה בכ"ד כסלו), שעל ידו "כליא כו'" בדרך ממילא (אף שלא נעשה בבת אחת, אלא לאט לאט, כבפשטות הענינים, שככל שעובר הזמן הולך ומתמעט "ריגלא דתרמודאי" עד שסוכ"ס "כליא" לגמרי).

ובנוגע לפועל: יש לבקר אצל אלו שנמצאים בחוץ כדי להגן כו', ולהסביר להם כל הנ"ל, ולהדליק עמהם נרות חנוכה, וליתן להם מעות חנוכה ומאכלי חנוכה — כפי שדובר בשנה שלפנ"ז¹⁰⁸ (ובודאי זוכרים זאת), ובאופן של הוספה כו'. ובודאי שמיד לאחרי השבת ימסרו את הדברים הנ"ל לאלו שנמצאים בארץ הקודש.

ויהי"ר שע"י הדלקת "נר ה'" ב"נר מצוה ותורה אור", שזוהו כללות הענין ד"בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו גו"¹⁰⁹, יקויים מ"ש¹¹⁰ "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד", ועד "ואולך אתכם קוממיות"¹¹¹, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

(102) ראה גם שיחת ש"פ וישב, כ"ף כסלו תשל"ד סי"ח ואילך (תו"מ חע"ד ע' 342 ואילך); ש"פ וישב, מבה"ח טבת דאשתקד סי"ט (שם חע"ח ע' 415). וש"נ.
(109) ר"פ בחוקותי.
(110) שם, ו.
(111) שם, יג.

(102) שם ספכ"ד.
(103) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.
(104) ואתחנן ו, ד.
(105) משלי ו, כג.
(106) תענית כט, א. וש"נ.
(107) תצא כג, טו.

יד. הביאור בפירוש רש"י:

הקושי בפירוש ש"במכירתו לא הי' שם", כיון "שהגיע יומו לילך ולשמש את אביו" הוא — לפי שבפשטות שלח יעקב את יוסף בבוקר, שזהו הזמן שיוצאים לדרך, כמ"ש "וישכם אברהם בבוקר גו' ויקם וילך"¹¹², ועד"ז "הבוקר אור והאנשים שולחו"¹¹³, ועד שהגיע אליהם הי' כבר אמצע היום, ואז עדיין הי' ראובן יחד עמהם (שהרי אמר להם "לא נכנו נפש"), וא"כ, קשה לומר שאח"כ הלך כיון "שהגיע יומו לילך ולשמש את אביו", כי, "הגיע יומו" שייך רק בהתחלת היום, ולא באמצע היום; ולכן מוסיף רש"י "ד"א עסוק הי' בשקו ובתעניתו על שבלבל יצועי אביו".

ויש להוסיף בביאור הטעם שרש"י מדגיש בנוגע לענין התשובה — "שקו ותעניתו" דוקא:

לכאורה, גם אם ראובן רוצה לעסוק בתשובה, יכול לעשות זאת בהיותו במחיצת אחיו, ולמה הוצרך לילך משם למקום אחר?

ולכן מדגיש רש"י הענין ד"תעניתו" — דכיון שנאמר "וישבו לאכל לחם"¹¹⁴, הנה אם ראובן יאמר להם שהוא שרוי בתענית, ואעפ"כ ישב יחד עמהם באכלם לחם, הרי זה יעורר אצלם חשד שהסיבה לכך שיושב עמהם היא בכדי שיוכל לשמוע מה שמדברים אודות יוסף, ולכן לא ידברו בפניו, וכיון שלא ידע מה הם חושבים לעשות עם יוסף, לא יוכל להצילו.

אך עדיין יש אפשרות שישוב עמהם ויהרהר בתשובה, מבלי לומר להם שהוא שרוי בתענית, ובמילא לא יחשדו בו שכוונתו לשמוע את דבריהם וכו'. ולכן מוסיף רש"י גם "בשקו" — דכיון שרואים שהוא לבוש שק, מבינים שהוא שרוי בתענית; וכיון שאעפ"כ יושב עמהם באכלם לחם, יחשדו שכוונתו לשמוע את דבריהם וכו'.

אמנם, הפירוש ש"עסוק הי' בשקו ובתעניתו על שבלבל יצועי אביו" רחוק יותר מפשש"מ — שהרי רש"י פירש על מ"ש "ויהיו בני יעקב שנים עשר", "ללמדנו בא שכולם שוין וכולם צדיקים, שלא חטא ראובן", וא"כ, אינו צריך לשוב בתשובה על זה, ולכן הובא רק בתור פירוש שני (ד"א).

(114) פרשתנו שם, כה.

(112) וירא כב, ג.

(113) מקץ מד, ג. וראה פסחים בתחלתה.

טו. אך עדיין צריך להבין בכללות הענין:

כיון שראובן רצה להציל את יוסף, למה הסתפק לומר "אל תשפכו דם השליכו אותו אל הבור גו"⁸⁴ — הרי גם בהשלכה אל הבור יש סכנה, כיון שהיו בו נחשים ועקרבים,

[ולהעיר, שאין זו קושיא בפש"מ, די"ל שראובן לא ידע שיש בו נחשים ועקרבים (ורק חז"ל⁷³ דרשו מ"ש⁸⁸ "אין בו מים", "אבל נחשים ועקרבים יש בו"), אבל מ"מ קשה, שראובן הי' צריך לחשוש שיש בבור נחשים ועקרבים],

ואף שהסכנה בבור היא פחותה יותר, שהרי כדי להנצל מבעלי בחירה יש צורך בזכות גדולה יותר מאשר להנצל מנחשים ועקרבים שאינם בעלי בחירה¹¹⁵, הרי זו עדיין סכנה, ויש צורך עכ"פ בזכות קטנה יותר כדי להנצל מזה,

וא"כ, הי' ראובן צריך להבטיח שגם לא ישליכו את יוסף אל הבור?

והביאור בזה — בפשטות — שראובן לא הי' יכול לפעול באופן גלוי להציל את יוסף בניגוד לדעתם של אחיו, כיון שלא היו שומעים אליו (שהרי הוא רק אחד נגד תשעה), אלא הוצרך להתנהג בערמה, כדי שלא יחשדו שהוא לצדו של יוסף, אלא יחשבו שהוא סבור כמותם,

— שלכן אמר "לא נכנו נפש"¹¹⁶ (שכולל עצמו עמהם), ולא אמר "לא תכו", כאילו שגם הוא סבור כמותם שמגיע לו עונש מיתה מדין רודף וכו'¹¹⁷ —

ולכן אמר רק "אל תשפכו דם", ותמורת זה — "השליכו אותו אל הבור", בחשבו, שאח"כ "יבוא הוא ויעלנו משם"¹¹⁸ (אלא שאח"כ הי' כבר מידי מאוחר: "וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור"¹¹⁹).

טז. ומכאן באים להמבואר בזהר אודות גודל חסידותו של ראובן: על הפסוק¹²⁰ "ולא יכלו דברו לשלום", פירש רש"י: "למדנו שבחם (של בני יעקב, כולל ראובן) שלא דברו אחד בפה ואחד בלב".

ואעפ"כ, מצד גודל חסידותו של ראובן, התנהג בערמה — אף

(115) ראה אוה"ח שם, כא. וראה גם תו"מ שם.

חנ"ג ריש ע' 241. וש"נ. (118) פרש"י שם, כב.

(116) שם, כא.

(117) ראה לקו"ש חט"ו ע' 325 ובהנסמן

(119) שם, ד.

שזהו היפך טבעו — להסתיר את כוונתו מאחיו, כדי שיוכל להציל את יוסף.

יז. ומזה למדים עד כמה צריך להשתדל ולעשות הכל כדי להציל ילד יהודי!

ונוסף על ההכרח שבדבר מצד זה "שכל ישראל ערביין זל"ז"¹²¹, הרי זה נוגע לכללות היציאה מהגלות — כי, הענין ד"יוסף הורד מצרימה"¹²² הי' התחלת ענין גלות מצרים, שהיא שורש כל הגלויות¹²³ עד לגלות זה האחרון, ולכן, כשם שראובן השתדל להציל את יוסף מהגלות, כך צריך להשתדל ולעשות הכל כדי להציל כל ילד יהודי מהגלות, שע"ז ממהרים את הגאולה העתידה לבוא, שתהי' "כימי צאתך מארץ מצרים" (אלא שאז "אראנו נפלאות" אפילו לגבי יצי"מ)¹²⁴, שאף אחד מבנ"י לא ישאר בגלות¹²⁵, כיון ש"אתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"¹²⁶.

ולכן צריך להשתדל בזה ביותר, מבלי להתפעל מכל הקשיים, כולל גם שלא יבוש מפני המלעיגים¹²⁷, כיון שזה נוגע לגאולה של כללות בנ"י מהגלות, וכן הגאולה של הקב"ה כביכול מהמעמד ומצב ד"שכינתא בגלותא"¹²⁸.

ועי"ז שעוסקים בזה באופן ד"ופרצת"¹²⁹, נעשה הענין דלידת פרץ¹³⁰, שפועל פריצת גדרי הגלות וכו', כיון שישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין¹³¹, בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן הניגון "ופרצת". ולאחרי תפלת מנחה התחיל לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאָוּאָ". ונכנס לחדרו לכמה דקות ויצא להתפלל תפלת ערבית].

(121) פרש"י בחוקותי כו, לו. וש"נ.
 (122) פרשתנו לט, א. (128) ראה זהר ח"א כז, ב. ח"ב ב, ב. ח"ג.
 (123) ראה לקו"ש חט"ז ע' 91. וש"נ. עה, ב. ועוד. וראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ
 (124) מיכה ז, טו (וראה אוה"ת נ"ך מסעי.
 עה"פ. וש"נ). (129) ויצא כח, יד.
 (125) ראה גם ... (130) פרשתנו לח, כט. וראה אגדת
 (126) ישעי' כז, יב. בראשית ספס"ג. ב"ר פפ"ה, יד ובפרש"י שם.
 (127) ראה שו"ע אדה"ז או"ח בתחלתו. (131) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

הוספה

א

טו כסלו התשי"י

הווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ באמונה וכו'
מהור"י שי' הכהן

שלום וברכה!

מוסג"פ פוטו ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א והקונטרס ליי"ט כסלו
הבע"ל, ובטח יזכה בשניהם את הרבים באופן היותר מתאים, וכפי הדרישה
במכתבים הנ"ל.

ע"פ הבטחתי, הנני מסג"פ ג"כ הרשימה דשמע"צ ושמח"ת אבל אינה
מוגהת וחסרה.

לפלא שלא נשמע ממנו מאומה בענין ... ובכלל בעניני המל"ח.

כן מ... לא נתקבל מענה עד עתה.

א

מהור"י [=מהור"ר יעקב] שי' הכהן: כ"ק, שיקאגא. אגרות נוספות אליו — אג"ק חל"א אגרת
יא'תלא, ובהנסמן בהערות שם.

פוטו ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: י"ג כסלו תשי"י, "צו די געעהרטע פרעזידענטן און
גבאים פון אלע שולן נוסח אר"י ה' עליהם יחיו", אודות עריכת התועדויות בבתי הכנסיות
ביום י"ט כסלו — נדפס לאח"ז באג"ק שלו ח"י אגרת ג'תלזו (ע' שה). וראה גם אג"ק ח"ג
אגרות תקמח-תקמח* ("מוסג"פ פוטו כו").

הקונטרס ליי"ט כסלו: ה'תשי"י (קונטרס עג). נדפס לאח"ז בסה"מ תשי"י ע' 93 ואילך.
וכפי הדרישה במכתבים הנ"ל: שבראש וסוף הקונטרס — נדפסו לאח"ז באג"ק אדמו"ר
מהור"י צ"ח אגרת שזו (ע' תקמט ואילך). ח"י אגרת ג'תלזו (ע' דש). וראה גם אג"ק ח"ג
אגרת תקמח ("ואחרי מש"כ כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א במכתביו אשר בראש הקונטרס
ובסופו, בטח כו"), ובארוכה — שם אגרת תקמט.

הרשימה דשמע"צ ושמח"ת: נדפסה בסה"מ תשי"א ע' 89 ואילך (קונטרס שמע"צ-שמח"ת
— ה'תשי"א — קונטרס פה); סה"ש ה'שי"ת ע' 372 ואילך (וראה שם ע' 376; ע' 381 הערה
19). וראה גם אג"ק שם אגרת תקמח (ע' רכ). תקמח* (בתחלתה).

אינה מוגהת וחסרה: ראה סה"מ שם ע' 78 (הקדמת רבינו לקונטרס הנ"ל — נעתק בסה"ש
שם ע' 367 הערה 1) שהשיחות נדפסו "ע"פ רשימות השומעים", ובהערות רבינו שם: "כמה
מהדבורים חסרים ברשימה זו. ואנו בבקשתנו לכל מי שיש תח"י רשימת הענינים החסרים —
להמציאה לנו ותודפס באחד הקונטרסים הבע"ל".

ויהי רצון, אשר על כל פנים מייט כסלו זה ראש השנה לחסידות יהיו כל עניני המלי"ח וקהת בנקל יותר ובלי עגמת נפש.
המחכה לבשורות טובות ומאחל כל טוב סלה.

הרב מנחם שניאורסאן

ב

בי"ה, כ' כסלו תשי"ט
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה' צבי שיי

שלום וברכה!

במענה למכתבו בקשר עם יום הולדת של בנו יוסף יצחק שליט"א, וכן יום הולדת של זוגתו הרבנית שתליט"א.

יהי רצון שתהי' שנת הצלחה אצלם בתוככי כל בי"ב שיי והוא בכללם כמובן,

ותקותי חזקה, אשר מתאים לתפקידו במלאכת שמים, עושה ככל האפשרי בהנקודה התיכונה דהפצת המעינות חוצה [מתחיל מחוצה בדרגה היותר נעלית, כמבואר בדא"ח, שזהו מתחיל — למטה מהמוחין של האדם, ז.א. שגם ז"א נק' חוצה] עד לחוצה בדרגה היותר תחתונה בעוה"ז הגשמי והחומרי. וכיון שמצווים על זה, הנה נותנים הכחות למלאות התפקיד במילואו. אלא שמוסיפין ימי חנוכה ההוראה — שצריך להיות באופן דמוסיף והולך, וק"ל.

מייט כסלו .. ראש השנה לחסידות: ראה "היום יום" בתחלתו. מבוא לקונטרס ומעין ע' 17. אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"א אגרת קי (ע' רנט).

ב

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (ליפשיץ, תשס"ב).
מוה' צבי: שוסטרמן, שיקאגא. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"א אגרת קח. חט"ו אגרת ה'תר, ובהנסמן בהערות שם.

דהפצת המעינות חוצה: ראה אגה"ק של הבעש"ט — נדפסה בכש"ט בתחלתו. ובכ"מ. כמבואר בדא"ח .. שגם ז"א נק' חוצה: ראה רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) ע' תנה. וראה גם אג"ק ח"א אגרת ג'תצו, ובהנסמן בהערות שם. שיחת י"ט כסלו שנה זו — תשי"ט (תור"מ התוועדויות חכ"ד — תשי"ט ח"א — ס"ע 281 ואילך).

ימי חנוכה ההוראה .. דמוסיף והולך: שבת כא, ב. טושי"ע או"ח סתרע"א ס"ב; ס"ה.

ולפלא שאינו מזכיר ע"ד התחלת הנחת תפילין של בנו שי' כאן, שהיתה
אתמול. ויהי רצון שהוא וזוגתו שיחיו ירוו ממנו רוב נחת אמיתי הוא נחת
חסידותי.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

מ. שניאורסאהן

ג

בי"ה, יד' כסלו תשי"כ

ברוקלין

דודתי הרבנית הכבודה מנבי"ת

מרת רחל שתליט"א.

ברכה ושלוש!

בעתו קבלתי מכתבה אישור קבלת מכתב שלי,

ובעת רצון הזכרתי על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבה,

ויהי רצון שכיון שרק ימים אחדים הם לפני חג הגאולה הוא יט' כסלו,
ואחריו ימי חנוכה אשר ענינם בנר ואור, ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור,

התחלת הנחת תפילין של בנו שי' כאן, שהיתה אתמוול: המדובר אודות התחלת הנחת התפילין
של בנו האברך שמרי', אשר הבר מצוה שלו חל ביום כ"ג שבט תשי"ט, ואמור הי' לפי זה
להתחיל להניח תפילין ביום ועש"ק — כ"ג כסלו, אלא שהחליט בנו הנ"ל — שלמד אז
בישיבת תות"ל אשר ברחוב בעדפאָרד — להקדים את התחלת הנחת התפילין שלו ליום ב',
הוא יום הבהיר י"ט כסלו, והודיע (במוצש"ק) אודות החלטתו זו לדודו המזכיר רח"י קרינסקי,
אשר מצדו סיפר זאת לרבינו; והנה, קרוב לסיום ההתוועדות של י"ט כסלו, שנערכה במוצאי
היום, הורה רבינו לבנו הנ"ל לומר "לחיים" לרגל התחלת הנחת התפילין שלו ("דאָ איז דאָ
שוסטערמאָן'ס זון, האָט אָנגעהויבן היינט לייגן תפילין, זאָל ער זאָגן לחיים! וואו איז ער?")...
ולמחרתו כתב רבינו לאביו: "ולפלא שאינו מזכיר ע"ד התחלת הנחת תפילין של בנו כו"
(כבפנים).

ג

מצילום האגרת.

דודתי הרבנית .. מרת חזל: ש"ס, ירושת"ו (אשת הרה"ח ר' שלום שלמה, אחיו של כ"ק
הרה"ק וכו' ר' לוי יצחק — אבי רבינו). אגרת נוספת אלי' — אג"ק ח"ו אגרת א'שתמח.

מנב"ת: = מגשים באהל תבורך (ס' שופטים ה, כד).

ימי חנוכה .. דמוסיף והולך: שבת כא, ב. טושו"ע אר"ח סתרע"א ס"ב.

הרי יתוסף בברכות השי"ת בכל העניינים אודותם כותבת במכתבה,
בכבוד ובברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

ד

בי"ה, יד' כסלו תשי"כ
ברוקלין

בי"ד מרת זלדה שתליטי"א

ברכה ושלום!

בעתו קבלתי מכתבה — בלי הוראת זמן הכתיבה — ויהי רצון שתבשר
טוב בכל העניינים אודותם כותבת, ובפרט שמתקרבים אנו ליום הבהיר יום
הגאולה יט' כסלו, ולימי חנוכה שלאחריו, אשר מיום ליום מוסיפים בנר ואור
ובאופן שמדליק על פתח ביתו מבחוץ, להאיר גם את החוץ שבעצמו והחוץ
כפשוטו,

הנה יהי כן גם בהנוגע למכתבי שיהיו תוכנם מוסיף והולך בבשורות
טובות, טובות בכל הפרטים.

בברכה לבריאות לשמחה ולטוב לבב

מ. שניאורסאהן

ד

מצילום האגרת.

בי"ד מרת זלדה: ש"ס מישקובסקי (בת הרה"ח ר' שלום שלמה והרבנית מרת רחל ש"ס,
דלעיל אגרת הקודמת), ירושת"ו. אגרות נוספות אלי' — אג"ק חל"ג אגרת יב'תמו (ע' רלג),
ובהנסמן בהערות שם.

ולימי חנוכה .. אשר מיום ליום מוסיפים בנר .. על פתח ביתו מבחוץ: שבת כא, ב. טושו"ע
או"ח סתרע"א ס"ב; ס"ה.

ה

בי"ה, ט"ו טבת תשכ"ב
ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ וכו' מוה' שמעון שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מו' טבת (והקודמו) עם הפי"נ שיקרא בעת רצון על הציון
הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע,
ולפלא שאינו מזכיר ע"ד התועדות יום בשורה יט' כסלו שבטח השתתף
בה, ובטח יודיע בהזדמנות הבאה.
להודעתו ממצב זוגתו תחי', אכפול ברכתי אשר השי"ת ימלא ימי הריונה
כשורה ובנקל ותלד זחוי"ק כשורה ובקל.
בברכה לבשו"ט בכל האמור

מ. שניאורסאהן

ה

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (אליטוב, תשע"ח).
מוה' שמעון: אליטוב, מושב ברוש. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ז אגרת י"קפז (ע'
קצה), ובהנסמן בהערות שם.
יום בשורה: ראה שו"ת מן השמים ס"ה: "ג' י"ט לחדש כסליו .. יום בשורה". וראה אג"ק
חכ"ב אגרת ח'תקסא הערה ד"ה יום בשורה.

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' **מנחם מענדל** בהרה"ח הרה"ת ר' **חיים שאול** ע"ה

נלבי"ע י"ג כסלו ה'תשס"ו

מרת **חנה** בהרה"ח ר' **מנחם מאניש** ע"ה

נלבי"ע יו"ד ניסן ה'תשע"ג

ברוק

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות צאצאיהם
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות